

گام‌های نو برای آشنایی با قرآن کریم

بہروز رضایی

کتاب «پنجره‌ای به روشنی» توسط دبیرخانه سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی، مناسب تشخیص داده شده است. این کتاب با وجود رقابت‌های شدید و احتمالاً به‌خاطر کوشش‌هایی که نویسندگان دیگر به خرج داده بودند و به زعم داوران مهم‌تر بود، به مراحل نهایی دهمین جشنواره کتاب‌های آموزشی راه نیافت. منتقد کتاب در این نوشته می‌کوشد نشان دهد، نباید نگران به‌کارگیری قالب‌های نو برای آموزش قرآن به کودکان، همانند فعالیت‌های معرفی شده در این کتاب بود.

کتاب «پنجره‌ای به روشنی: گامی نو در جهت حفظ و شناخت قرآن کریم» نامی است که محمد سہیلی پور برای یک مجموعه پنج‌جلدی از سودوکوهای قرآنی برگزیده و آن را برای دانش‌آموزان دبستانی توسط نشر خوش سابقه «نوشته» (در سال ۱۳۹۱) منتشر کرده است. هر جلد از کتاب ۸۰ جدول را در بر می‌گیرد و تصویرگران کتاب،

مجمید طرقي و زهره صادقيان، به کمک آب و رنگ، کوشیده‌اند فضاهای شاد و متنوعی بیافرینند تا این جدول‌ها در چشم مخاطب کودکشان جذاب‌تر بنمایند.

درباره جدول‌های سودوکو

سودوکو اصطلاحاً به جدول‌های سرگرمی‌بخشی گفته می‌شود که تعدادی از خانه‌های آن از پیش توسط طراح پر شده‌اند و هر کاربر یا حل‌کننده باید با توجه به خانه‌های پر شده، بقیه خانه‌ها را به شکلی منطقی و با رعایت قواعد این سرگرمی تکمیل کند.

جدول‌های سودوکو شکل‌ها و اندازه‌های گوناگونی دارند، اما رایج‌ترین آن‌ها جدول‌های ۹ در ۹ هستند. این جدول‌های ۸۱ خانه‌ای به ۹ جدول کوچک ۹ خانه‌ای هم تقسیم می‌شوند. در چنین جدولی ارقام ۱ تا ۹ باید طوری در خانه‌های جدول چیده شوند که در هر ردیف، هر ستون و هر یک از جدول‌های نه خانه‌ای مزبور، هر رقم فقط یک بار آورده شود.

«پنجره‌ای به روشنی: گامی نو در جهت حفظ و شناخت قرآن کریم» نامی است که محمد سہیلی پور برای یک مجموعه پنج‌جلدی از سودوکوهای قرآنی برگزیده و آن را برای دانش‌آموزان دبستانی توسط نشر خوش سابقه «نوشته» (در سال ۱۳۹۱) منتشر کرده است. هر جلد از کتاب ۸۰ جدول را در بر می‌گیرد و تصویرگران کتاب،

این قاعده ساده اساس حل جدول‌های سودوکو است که امروزه افراد زیادی را در جهان سرگرم خود کرده است. افزون بر مجله‌های جدول، وبگاه‌های زیادی نیز برای علاقه‌مندان سودوکو وجود دارند که می‌توانند آن‌ها را به صورت در لحظه (آنلاین) تکمیل سازند یا نسخه‌ای از آن‌ها را به رایگان چاپ بگیرند و روی کاغذ حل کنند.

طراحان این جدول‌ها، برای دامن زدن به جذابیت بیشتر، آن‌ها را با توجه به سطح علاقه‌مندان خود، در طیفی از سطوح بسیار آسان تا خیلی دشوار طراحی و عرضه می‌کنند. افراد برای سرگرم شدن با این جدول‌ها، به جز دانستن قاعده مذکور، که در عمل هم با وجود خانه‌های از پیش پر شده کنترل می‌شود، به هیچ دانش دیگری نیاز ندارند و همین امر یکی از علل گسترش این جدول‌ها در سطح جهان است.

سودوکوهای به‌کار گرفته شده در کتابی که ما از آن سخن می‌گوییم، از نظر اندازه ۴ در ۴ هستند که کوچک‌ترین اندازه این جدول‌ها محسوب می‌شود و برای کودکان سنین پایین مورد استفاده قرار می‌گیرد.

اتفاقی که در این کتاب افتاده است

در اینکه تلفیق پیام‌های قرآنی و جدول سودوکو، گامی نو در جهت حفظ و شناخت قرآن کریم به‌شمار می‌رود، تردیدی نیست. طبعاً این نخستین‌بار است که چنین اتفاقی می‌افتد. اما به‌نظر می‌رسد نگرانی بیشتر و پرسش مهم‌تر خانواده‌ها و کارشناسان متشرع این است که آیا قالب سرگرمی برای آموزش قرآن مناسب است؟

در یک لحظه، که می‌توان آن را لحظه خلاقیت خواند، این فکر در ذهن طراح کتاب شکل گرفته است که از قالبی جذاب بهره جوید تا محتوایی ارزشمند را در آن بریزد و به خوانندگان کودک خود عرضه کند.

هدف او از این کار چنان‌که در مقدمه کتاب هم به آن اشاره کرده، آشنا کردن کودکان با مفاهیم ارزشمند قرآن است که طبعاً هر انسان متشرعی بر آن انگشت تأکید می‌گذارد. البته این قالب موجب شده است پیام‌ها صرفاً و ضرورتاً پیام‌های چهار کلمه‌ای باشند؛ پیام‌هایی از این دست: ان الله بصیر بالعباد؛ قل هو الله احد؛ إنه بكل شیء علیم؛ أنه لا یحب الظالمین؛ إن وعد الله حق؛ فله الآخرة و الاولى؛ أصحاب الجنة هم الفائزون؛ و الله خیر الرازقین؛ من عمل صالحاً فلنفسه.

به‌نظر می‌رسد با وجود اندک خرده‌هایی که می‌توان بر بعضی انتخاب‌ها یا زبان برخی ترجمه‌ها گرفت، در مجموع پیام‌های متنوعی از لحاظ مضمون و محتوا در هر کتاب و خصوصاً در

مجموعه پنج کتاب پوشش داده شده است. اتفاق اساسی و مهمی که در مسیر فعالیت کودک رخ می‌دهد، این است که او با کسب موفقیت و تکمیل هر جدول، این پیام‌ها و حداقل کلمه‌ها را چند بار تکرار می‌کند و در نهایت هم آن‌ها را با دست خود می‌نویسد.

نتیجه کار آن است که کودک در هر کتاب دست کم با ده‌ها کلمه قرآنی آشنا می‌شود که آن‌ها را خوانده و با دست خود نوشته است. او اگر جدول‌های هر پنج کتاب را تکمیل کند، این رقم به صدها کلمه بالغ می‌شود. نکته مهم‌تر اینجاست که چنین فعالیتی با میل و رغبت صورت می‌گیرد و با چاشنی لذت همراه است.

نویسنده البته برای بهره‌مندی هرچه بیشتر خواننده فارسی زبان خود، ترجمه هر پیام را هم آورده و به این ترتیب کوشیده است، خواننده را افزون بر واژه‌ها با محتوای پیام هم درگیر سازد. «و رتل القرآن ترتیلاً (قرآن را شمرده شمرده

تلاوت کن)، «ألیس الله أحکم الحاکمین» (آیا خدا بهترین داوران نیست؟)، «و اغفر لنا ربنا» (و پروردگارا ما را ببامرز)، «قل أعود برب الفلق» (بگو پناه می‌برم به پروردگار سپیده دم)، و «هو یحیی الموتی» (حال آنکه او مردگان را زنده می‌کند)، نمونه‌هایی از پیام‌ها و ترجمه آن‌ها هستند.

ایجاد زمینه برای آشنایی با قرآن امروزه دغدغه بسیاری از مسئولان است. کافی است چرخ در فضای مجازی بزیند تا ببینید مسئولان و سازمان‌ها برای نیل به مقصود، چه کوشش‌هایی به خرج می‌دهند تا بازی‌ها و فعالیت‌هایی را طراحی و به کودکان عرضه کنند و طبعاً اغلب این فعالیت‌ها از شکل سنتی آموزش قرآن کریم فاصله دارند.

این انتظاری موجه است که کودک در مسیر این فرایند و بر اثر تکرار، دست کم با کلمات قرآنی مؤانست پیدا کند و در کنار سرگرمی مفید خود، هرازگاهی با محتوای برخی پیام‌ها ارتباط برقرار سازد. چه بسا به واسطه برخی از این پیام‌ها، به خواندن و آشنایی با همه آن‌ها علاقه‌مند شود. اگر چنین اتفاقی اکنون رخ ندهد، می‌توان امیدوار بود که این پس‌زمینه دلنشین و خاطره خوش، نزدیکی و انس با قرآن را در آینده آسان‌تر سازد.

از این‌رو نه‌تنها به‌نظر نمی‌رسد انتخاب چنین فعالیت‌هایی برای انس با قرآن اشکالی داشته باشد که حتی امری پسندیده است و طراح چنین فعالیت‌هایی و ناشران آن‌ها را باید عمیقاً ستود.

نویسنده کوشیده است به شکلی نوآورانه از یک سرگرمی بهره بگیرد و با تکرار واژه‌های قرآنی و خواندن و نوشتن آن‌ها توسط خواننده، بین او و قرآن مؤانست برقرار سازد